

ПОСТАНОВА

Верховної Ради України

Про Звернення Верховної Ради України до парламентів та урядів іноземних держав, Організації Об'єднаних Націй та Міжнародного агентства з атомної енергії у зв'язку з 40-ми роковинами Чорнобильської катастрофи та щодо недопущення порушення російською федерацією міжнародного режиму ядерної безпеки внаслідок цілеспрямованих атак на Чорнобильську атомну електростанцію

Верховна Рада України постановляє:

1. Схвалити Звернення Верховної Ради України до парламентів та урядів іноземних держав, Організації Об'єднаних Націй та Міжнародного агентства з атомної енергії у зв'язку з 40-ми роковинами Чорнобильської катастрофи та щодо недопущення порушення російською федерацією міжнародного режиму ядерної безпеки внаслідок цілеспрямованих атак на Чорнобильську атомну електростанцію (додається).
2. Доручити Голові Верховної Ради України забезпечити невідкладне направлення тексту Звернення до парламентів та урядів іноземних держав, Організації Об'єднаних Націй та Міжнародного агентства з атомної енергії.
3. Ця Постанова набирає чинності з дня її прийняття.

Голова Верховної Ради
України

м. Київ
8 квітня 2026 року
№ 4837-IX

Р. СТЕФАНЧУК

ЗВЕРНЕННЯ

Верховної Ради України

до парламентів та урядів іноземних держав, Організації Об'єднаних Націй та Міжнародного агентства з атомної енергії у зв'язку з 40-ми роковинами Чорнобильської катастрофи та щодо недопущення порушення російською федерацією міжнародного режиму ядерної безпеки внаслідок цілеспрямованих атак на Чорнобильську атомну електростанцію

24 лютого 2022 року російська федерація розпочала повномасштабне збройне вторгнення в Україну, яке стало новим етапом агресивної війни російської федерації проти України, що триває з 2014 року. П'ятий рік поспіль держава-агресор здійснює постійні масовані обстріли України, застосовуючи ракети та ударні безпілотні літальні апарати. Ці терористичні атаки проти цивільного населення та критичної цивільної інфраструктури спрямовані, серед іншого, на цивільні об'єкти ядерної енергетики та об'єкти інфраструктури, що забезпечують їх безпечну експлуатацію, зокрема Чорнобильську атомну електростанцію.

Аварія на Чорнобильській атомній електростанції, від дня якої минуло 40 років, стала найбільшою екологічною катастрофою сучасності та яскравим прикладом небезпеки, яку несе безвідповідальне ставлення до атомної енергетики. Світова спільнота засвоїла цей страшний урок та вжила всіх можливих заходів задля того, щоб така трагедія ніколи не повторилася.

Через повномасштабне збройне вторгнення російської федерації в Україну, зокрема через окупацію на початку вторгнення двох українських атомних електростанцій – Чорнобильської АЕС і Запорізької АЕС (найбільшої в Європі атомної електростанції, що досі залишається окупованою), на сьогодні забезпечення ядерної безпеки є найбільшою світовою проблемою. Збройна агресія російської федерації проти України висунула на перший план надзвичайно важливі питання щодо безпеки, захисту та суверенного контролю над ядерними установками в умовах збройного конфлікту, гостро поставила питання майбутнього системи гарантій Міжнародного агентства з атомної енергії.

Попри те, що Чорнобильська атомна електростанція не функціонує, для держави-агресора ця територія становила значний інтерес. На початку свого незаконного, неспровокованого та невинуватого повномасштабного збройного вторгнення російські війська зайшли на територію України з республіки білорусь і захопили весь комплекс станції. Військовослужбовці російської федерації, пошкоджуючи лінії електропередачі, декілька разів знеструмлювали станцію, що позначалося на роботі систем охолодження відпрацьованого ядерного палива. Такі дії створювали загрозу глобальної катастрофи, адже тривале знеструмлення сховища, в якому зберігаються радіоактивні відходи, могло призвести до їх перегрівання та випаровування

радіоактивних речовин, які можуть спричинити забруднення території не лише України, а й інших держав Європи.

Зона Чорнобильської АЕС перебувала під окупацією російських військ п'ять тижнів, до 31 березня 2022 року. Усі події, що відбувалися на цій території через повномасштабне збройне вторгнення російської федерації в Україну, – збройні сутички, обстріли, вибухи – могли призвести до пошкодження реакторів, систем охолодження і зберігання ядерних матеріалів та ядерної аварії.

Навіть після звільнення території Чорнобильської АЕС з окупації війська російської федерації становлять загрозу безпеці цього об'єкта. 14 лютого 2025 року внаслідок влучання російського ударного безпілотного літального апарата пошкоджено новий безпечний конфайнмент над зруйнованим енергоблоком № 4 Чорнобильської АЕС – унікальну у світі інженерну споруду, спроектовану для забезпечення майбутніх поколінь від радіаційної небезпеки. Цей акт ядерного тероризму держави-агресора призвів до втрати частини ключових функцій безпеки нового безпечного конфайнмента. З огляду на зазначене, існує реальний ризик подальшого зношення конструкцій, що може призвести до вивільнення радіоактивних матеріалів із транскордонними наслідками.

Терористичні удари російської федерації із застосуванням ракет та ударних безпілотних літальних апаратів по об'єктах критичної цивільної інфраструктури України та об'єктах енергетичної інфраструктури, від яких залежить функціонування українських атомних електростанцій, ставлять під загрозу не лише безпеку України, а й систему глобальної безпеки.

Водночас з цією загрозою вже п'ятий рік триває окупація російською федерацією території Запорізької АЕС, що становить пряму загрозу ядерній безпеці всього людства. На Запорізькій АЕС відбувається зношення обладнання без ремонту, в умовах постійних відключень електроенергії, підвищеної пожежної небезпеки, систематичних порушень вимог ядерної та радіаційної безпеки. Загроза посилюється через системні репресії стосовно українського персоналу станції та мілітаризацію цього об'єкта ядерної енергетики, які здійснюють російські військові.

Збройна агресія російської федерації проти України привернула увагу до питання ядерної безпеки атомних електростанцій в умовах війни та впливу війни на ядерну безпеку і майбутнє атомної енергетики. Так, Генеральна Асамблея ООН у своїх резолюціях, ухвалених у відповідь на збройну агресію російської федерації проти України, рішуче засуджує такі дії російської федерації та підтверджує відданість принципам суверенітету, незалежності та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону, а також закликає російську федерацію негайно припинити удари по об'єктах критично важливої енергетичної інфраструктури України, які підвищують ризик виникнення ядерної аварії або інциденту на всіх об'єктах ядерної енергетики України.

Згідно зі статтею 56 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року атомні електростанції не можуть бути атаковані, навіть якщо вони визначені як військові цілі. Атомні електростанції не можуть бути захоплені, якщо атака може призвести до вивільнення небезпечних сил та спричинити тяжкі втрати серед цивільного населення, зокрема через радіацію.

У разі збройних конфліктів неміжнародного характеру стаття 15 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року забороняє всі напади на атомні електростанції, навіть якщо вони вважаються законними військовими цілями, якщо такі напади можуть призвести до вивільнення небезпечних сил та спричинити тяжкі втрати серед цивільного населення.

Метою Конвенції про ядерну безпеку є забезпечення безпеки ядерних установок та зниження імовірності виникнення ядерних аварій, зокрема шляхом розширення міжнародної співпраці. Конвенція включає багато питань ядерної безпеки, починаючи від конструкції, експлуатації, розрахунків безпеки, технічного обслуговування та відновлення ядерних установок, але разом з тим не адаптована до викликів сьогодення, зокрема, не передбачає забезпечення безпеки у разі збройної агресії.

Міжнародний режим ядерної безпеки включає безпеку експлуатації атомних електростанцій, дослідних реакторів, установок паливного циклу, радіаційний захист населення та довкілля, радіаційну безпеку персоналу, радіологічний захист пацієнтів, безпеку радіоактивних джерел, безпеку перевезення радіоактивних матеріалів, безпеку поводження з радіоактивними відходами, їх захоронення, зняття з експлуатації, відновлення забруднених майданчиків і готовність реагування у разі виникнення інцидентів та аварійних ситуацій.

Водночас ситуація на Чорнобильській та Запорізькій атомних електростанціях продемонструвала значні прогалини в міжнародній системі забезпечення ядерної безпеки, зокрема відсутність належного міжнародно-правового регулювання щодо захисту об'єктів ядерної енергетики у зоні збройного конфлікту.

Чинні міжнародно-правові акти щодо захисту ядерних установок не містять ефективних механізмів регулювання та забезпечення ядерної безпеки в умовах війни.

Небезпечна ситуація на Чорнобильській та Запорізькій атомних електростанціях виявила вразливі місця у міжнародній системі ядерної безпеки, адже на сьогодні ні зазначені міжнародно-правові акти, ні світова спільнота не здатні забезпечити безпеку об'єктів ядерної енергетики у разі збройної агресії.

Досвід України має дати поштовх до переосмислення та удосконалення міжнародно-правової бази щодо забезпечення ядерної безпеки, зокрема шляхом розроблення нових дієвих механізмів захисту ядерних установок, встановлення відповідальності за порушення відповідних норм і правил, а також ефективного впливу на порушників.

Враховуючи істотне значення безпечного та екологічно раціонального використання ядерної енергії,

усвідомлюючи, що відповідальність за ядерну безпеку лежить на державі, під юрисдикцією якої перебуває ядерний об'єкт,

висловлюючи впевненість, що єдиним шляхом до відновлення ядерної безпеки є повне виведення збройних сил російської федерації із Запорізької АЕС, її повноцінний міжнародний моніторинг та повернення під контроль України,

відзначаючи, що аварія на об'єкті ядерної енергетики має транскордонний вплив,

підтверджуючи вагоме значення міжнародного співробітництва для зміцнення ядерної безпеки,

висловлюючи щирю вдячність іноземним державам та міжнародним організаціям, які надають безпекову, матеріальну, фінансову та гуманітарну допомогу Україні,

Верховна Рада України від імені Українського народу закликає парламенти та уряди іноземних держав, Організацію Об'єднаних Націй та Міжнародне агентство з атомної енергії:

вжити заходів щодо забезпечення ядерної безпеки, зокрема шляхом розроблення нових дієвих механізмів захисту ядерних установок, встановлення відповідальності за порушення відповідних норм і правил, а також ефективного впливу на порушників;

об'єднати зусилля для відновлення пошкоджених українських об'єктів ядерної енергетики для стабілізації енергетичних мереж та забезпечення безперебійності функціонування систем життєзабезпечення;

змусити російську федерацію погодитися на відмову від плану переведення ядерних установок тимчасово окупованої Запорізької АЕС у режим генерації, легітимізації захоплення цього об'єкта ядерної енергетики, а також на виведення військових та іншого неуповноваженого персоналу і обладнання з території майданчика станції, повну і безумовну відмову від обстрілів об'єктів ядерної енергетики України та об'єктів критичної інфраструктури, що забезпечують їх безпечну експлуатацію;

активізувати зусилля, спрямовані на відновлення всеохоплюючого, справедливого та сталого миру для України, заснованого на повазі до суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаного державного кордону, оскільки лише такий мир може зміцнити глобальну ядерну безпеку, якій наразі загрожують збройна агресія російської федерації проти України та триваюча окупація Запорізької АЕС;

збільшити допомогу Україні і посилити тиск на державу-агресора для досягнення всеохоплюючого, справедливого та сталого миру;

забезпечити підтримку діяльності Міжнародного агентства з атомної енергії в Україні, у тому числі роботи експертних місій на всіх атомних електростанціях нашої держави;

взяти участь у Міжнародній донорській конференції, яка проводитиметься спільно з Європейським банком реконструкції та розвитку 26 квітня 2026 року в Україні, та розглянути можливість оголошення фінансових внесків для відновлення нового безпечного конфайнмента над зруйнованим енергоблоком № 4 Чорнобильської АЕС;

сприяти належній імплементації Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 80/111 від 10 грудня 2025 року "Зміцнення міжнародного співробітництва та координації зусиль у справі вивчення, пом'якшення та мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи", а також висновків і рекомендацій, викладених у доповіді Генерального секретаря ООН А/80/395 від 17 вересня 2025 року "Довготривалі наслідки Чорнобильської катастрофи".